

**Краснокутська Л.О., здобувач вищої освіти,
Науковий керівник: Кравченко Т.
Миколаївський національний аграрний університет
g-mail: liliyakrasnokutska222@ukr.net**

НАЦІОНАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА У ТВОРЧОСТІ ШЕВЧЕНКА

Постійно підчас боротьби українського народу за власну незалежність помітно зростає зацікавлення проблемою національного визволення та самобутності українського народу, а особливо у творчості великого «Кобзаря» – Тараса Шевченка. Фундаментальні положення Тараса Григоровича – не просто слова, які присипались пилом давнини і забуття, а пророчі заклики, які шукають відгуку у серцях людей[2].

У першій половині ХІХ століття на теренах України, почався розпад кріпосництва, що, своєю чергою, викликало протидію серед пригніченого селянства. Проявом кризи кріпосництва було повстання декабристів і подальше наростання народної боротьби, піднесення селянських рухів [3].

У таких умовах рабства, незадоволеності життя й безпритульності, постійних цькувань і переслідувань, без системної освіти і сформувався Шевченко, який зміг стати фаховим малярем, академіком графіки, поетом, драматургом, письменником-просвітником, відомим сином українського народу [1].

«Він був сином мужика і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком і вказав нові, світлі і вільні шляхи професорам і книжним ученим. Десять літ він томився під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, ніж десять переможних армій. Доля переслідувала його в житті скільки могла, та вона не зуміла перетворити золота його душі в іржу, ані його любові до людей в ненависть і погорду... Доля не шкодувала йому страждань, але й не пожаліла втіх, що били із здорового джерела життя. Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті – невмирущу славу і все розквітаючу радість, яку в мільйоні людських сердець все наново збуджуватимуть його твори. Отакий був і є для нас, українців, Тарас Шевченко» [4, с. 255].

Боротьба Шевченка за свободу народу виливається у боротьбу проти сил, які поневолюють Україну, ставлять її на коліна, заганяють в історичну сплячку. «Виконуючи свою історичну місію, будучи для народу Будителем і Спасителем, святим охоронцем українства, Шевченко вдало виконував свою роль. Шевченко – це одкровення Бога Україні. Як із Слова Божого «постало все, і ніщо, що постало, не постало без Нього», бо ж «у Ньому було життя, і життя було світло людей», так і з Шевченкового слова і завдяки йому воскресла Україна з тієї руїни, в яку її загнала імперська, шовіністична політика Московії» [5, с. 60].

Дух правди не давав йому змоги спокійно спостерігати за неправдою, яка чинить свій суд, та за убогістю, яка поширюється Україною. Вся його творчість це – безперервний заклик до народу. Сміливий у своїх переконаннях, завжди

прямолинійний у своїх висловлюваннях, могутньою силою слова він звертається до народу у віршах «без золота, без каменю, без хитрої мови».

Висвітлюючи в таких творах, як «Кавказ», «Заповіт», «Великий Лях», «Безталанний» тощо, ідею повної національної незалежності України, Шевченко вважає найбільшою карою, яка може спіткати народ, – його поневолення. Він чітко говорить, що тільки за умов існування самостійної держави народ зможе стати повноцінною сильною нацією. І це була не просто його думка, а результат багатовікових прагнень українського народу до самоствердження [7, с. 139].

У нас є своя багатовікова трагічна та героїчна історія, що постійно піддається фальсифікації та утискам з боку сусідніх народів, які прагнуть задовольнити свої територіальні та національно-політичні апетити за рахунок України та її землі. Загарбницьку політику Москви дуже влучно описано в поемі «Кавказ». З сатирою і великою ненавистю автор говорить про жорстокість, з якою Москва ставиться до інших народів. Іменем Бога він благословляє свій народ на боротьбу: «Борітеся – поборете, \ Вам Бог помагає! \ За вас правда, за вас слава \ І воля святая» [6, с. 345].

Дух покори оволодівав народом, а духовні орієнтири все більше втрачали свою актуальність, на їхнє місце ставали матеріальні цінності: «Ти, брате, любиш Русь, \ Як хліб і кусень сала, – \ Я ж гавкаю раз в раз, \ Щоби вона не спала... \ Ти, брате, любиш Русь, \ Як дім, воли, корови, – \ Я ж не люблю її \ З надмірної любови» [8, с. 184].

Творчість Шевченка заснована на етнокультурній історії. Поет розумів важливість ролі історико-духовного історичного руху народу. Як пише дослідник Ю.Бойко: «Феноменальна роль Шевченка полягає в тому, що український поет могутньо і всебічно виразив своєю творчістю духовність українців, ідеали і прагнення, він в такій мірі став символом своєї країни, як Гомер був виразом всієї Еллади, Вергілій – Римської імперії. Шевченко став духовним провідником, виразником усіх основних національних стремлінь» [9, с.11].

Про історичний універсалізм поета свідчить поема «І мертвим і живим, і ненарожденним землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє». Саме поняття «В своїй хаті своя правда, і сила, і воля» слід сприймати, як розуміння Шевченком української національної ідеї.

Шевченко у такий тяжкий час і сьогодні разом з нами. Із його творів постає чудова людина з великим духом, яка своє страждення життя поклала на вівтар України [10, с.92]. Поняття «національна ідея» обов'язково охоплює вплив релігії, святу віру в Бога і звідси побожність. Християнська заповідь любові до ближнього є надзвичайно важливою в українців особливо сьогодні, щоденно зараз виявляється у милосерді, доброті, готовності прийти на допомогу [11, с.19].

Усе вищезазначене дає нам можливість зробити такі висновки. За словами Д. Павличка: «Шевченко вніс в українську ідею титанічну емоційну силу, що стала релігією нації» [12, с.14]. Відповісти на запитання, що ж таке національна ідея, – це, напевно, визначити головні пріоритети народу. Можна

зрозуміти, що таке національна ідея для конкретного народу, – це мова, культура, характерні риси менталітету, економічні інтереси, територія. Національна ідея творить дух нації, формує найвищий рівень усвідомленості, служить головному демократичному закону – національній свободі.

Список джерел:

1. Євграфова, Алла Олександрівна, and Олена Григорівна Ткаченко. "Українська національна ідея як українське духовне начало." (2008).
2. Грибовська. М. Проблема національної ідентичності та самобутності українського народу крізь призму поглядів Тараса Шевченка та Івана Франка (The Problem of National Identity and Originality of Ukrainian People in the Light of Taras Shevchenko's and Ivan Franko's Ideas). "Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія» Вип. 17 (2015): 23-29.
3. Вертій, Олексій. "У річищі ідейних протиборств: Тарас Шевченко в національній свідомості українців ХХ—ХХІ століть." Слово і час (2015).
4. Франко І. Я. Зібрання творів в 50-ти томах / І. Я. Франко. – Київ, 1983. – Т. 39. – 1983. – 703 с.
5. Колодний А. Н. Шевченко – Християнство – Україна / А. Н. Колодний. – Київ : УАР, 2014. – 264 с.
6. Шевченко Т. Г. Зібрання творів у 6-ти томах / Т. Г. Шевченко. – Київ, 2003. – Т. 1 : Поезія 1837–1847. – 2003. – 784 с.
7. Франко І. Темне царство // Ів. Франко. Твори: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 131-152
8. Франко І. Я. Зібрання творів в 50-ти томах / І. Я. Франко. – Київ, 1976. – Т. 2. – 1976. – 544 с.
9. Бойко Ю. Творчість Тараса Шевченка на тлі західноєвропейської літератури // Юрій Бойко. Вибрані праці. – К.: Медекол, 1992. – С. 11-73
10. Заборонений Кобзар: Вибране / Упорядкування, передне слово і післяслово Миколи Зубкова. – Х.: Оригінал, 2006. – 96с
11. Татаревич Г. Етикет і ментальність // Дивослово. – 1998. – №3. – С. 18-19.
12. Павличко Д. Українська національна ідея. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2002. – 58с.